

EL CANARI

El meu petit canari
tenia un cant barroc.
Com un electuari
era dolç i era groc.

I vaig pintar un bon dia,
perquè fes més bonic,
la gàbia on el tenia
d'un blau de cel antic.

D'aleshores no canta
i vegeta, patètic
i verd, com una planta
-blau i groc, verd sintètic-
el meu pobre canari.

• GLOSSARI

Barroc -a: adj. Irregular per excés d'adorns, enfarfegat. *Una composició barroca.* De forma irregular, s'aplica especialment a les perles.

Electuari: m. Preparació farmacèutica feta amb pólvores, polpes, etc., barrejades amb mel, xarop o un altre component, formant una massa pastosa.

- **HORITZÓ D'EXPECTATIVES**

De què parlarà el poema? Potser en farà una descripció, o parlarà del seu cant, de l'alegria que pot donar, del que ha passat amb aquest moixonet...

- **CLAUS PER A LA COMPRESIÓ**

L'ESTIL BARROC

L'art Barroc, a més d'un període de la història de l'art, fou un moviment cultural que es va estendre a la literatura, la pintura, l'arquitectura, la dansa i la música des del 1600 fins 1750 aproximadament. L'estil Barroc va sorgir a principis del segle XVII, després del Concili de Trent (1545-1563) a Itàlia. D'ací es va estendre cap a la major part d'Europa. Fou un moviment que va impulsar un estil artístic que es dirigís no només a les elits, sinó al poble il·letrat. Axí, en pintura i arquitectura, el Barroc utilitza una iconografia directa i teatral, amb tendència a una abundància d'ornamentació. Durant molt de temps (segles XVIII i XIX), el terme "barroc" va tenir un sentit pejoratiu, sinònim de sobrecarregat, desmesurat i irracional, fins que posteriorment fou revaloritzat a finals del segle XIX per Jacob Burckhardt i després per Benedetto Croce i Eugeni d'Ors.

El terme barroc

La paraula "*barroc*" com la majoria de les designacions d'un període, època o d'un estil, fou inventada pels crítics posteriors, i no pas pels practicants de l'art als segles XVII i principis del segle XVIII. El terme "*barroc*" prové de la paraula portuguesa *barroco*, amb el significat de "perla imperfecta" o, per extensió de joia falsa. Benvenuto Cellini l'aplicà per primera vegada com a sinònim d'extravagant. La

literatura francesa i la italiana del segle XVIII l'empren per a qualificar el que és enfarfegat, afectat, ridícul. Aquest ús despectiu es feia per a posar en evidència l'excés d'èmfasi i abundància d'ornamentació, a diferència de la racionalitat clara i sòbria de la Il·lustració (segle XVIII). Finalment el terme fou rehabilitat pel historiador alemany d'art Heinrich Wölfflin (1864-1945), qui va identificar el barroc com oponent al Renaixement i com un tipus diferent dins de l'art "elaborat".

El període del Barroc se situa entre els períodes del Renaixement i el Neoclàssic. S'emmarca dins d'un temps al qual l'església Catòlica va haver de reaccionar contra els nombrosos moviments revolucionaris culturals que van produir una nova ciència i noves formes de religió com la reforma protestant.

Les característiques bàsiques de l'art barroc són les següents:

- Us de la línia corba.
- Gran decoració.
- Grandiositat de les construccions.
- Gest exaltat i gran moviment.
- Predomini del color sobre el dibuix.
- Línies en diagonal.
- L'obra continua més enllà del quadre.
- Importància de la llum
- En pintura, aparició de nous temes, i noves obres.

Artísticament, el Barroc constituí una reacció contra la serenitat i l'equilibri dels cànons del Renaixement, els quals ja havien estat superats per l'expressivitat del manierisme. Fou un estil sofisticat i emocional, sovint extravagant, per bé que no tingué uniformitat, atès que al segle XVII hi havia diversos sectors enfrontats en el que es

refereix a la producció artística: la cúria romana, la cort reial de Versalles, l'Holanda calvinista i burgesa...

El retaule del Miracle (Solsonès), La catedral de Santiago de Compostela, les perles barroques i la *Rendició de Breda* (de Velázquez).

• ACTIVITATS

1. Fixa't en la primera estrofa.

- Com descriu el canari? Com devia cantar aquest canari?
- Què és un "electuari"? Ho havies sentit mai? Pensem quina paraula diríem nosaltres en lloc d'electuari. Com que és una paraula que ve del món de la medicina, podem veure que el text reflecteix el món real del poeta, la seua professió.

2. Parlem de la relació entre l'electuari i el canari. És una relació de color i gust, "era dolç i era groc" Quina base té l'electuari perquè sigui dolç i groc? I el canari, què té de dolç? Si els alumnes són prou grans, podem parlar de les sinestèsies¹ i comentar la barreja de sentits. Fixem-nos que el concepte de barreja de l'electuari també és un concepte de barreja dels sentits. Igual que podem mesclar pólvores i mel, podem mesclar sentits diferents. Per mesclar les pólvores s'ha de ser farmacèutic, per mesclar sentits cal la sensibilitat del poeta. Què ens resulta més fàcil, mesclar pólvores o sentits? Què ens serà més fàcil, fer de farmacèutics o de poetes?

3. Ara parlem de la segona estrofa. A quin color pot referir-se MT quan parla del "blau de cel antic"? Com te l'imagines?

¹ **sinestèsia**

1 1 f. [MD] [PS] Sensació en una part, associada o secundària a la produïda en una altra part.

1 2 f. [MD] [PS] Experiència sensorial de certs individus consistent en l'associació de diversos sentits mitjançant la qual la percepció en un sector sensorial és acompanyada, per correspondència o ressonància, de percepcions en un altre o uns altres.

2 f. [FLL] Figura retòrica consistent en l'associació d'elements que provenen de diferents dominis sensorials.

4. A la tercera estrofa hi ha moltes coses per comentar. Per exemple, a què es refereix el poeta quan diu que el canari “vegeta”? En què s’ha convertit el moixonet? Fixem-nos també en els adjectius que hi ha per veure què li ha passat, al canari.

D’aleshores no canta
i vegeta, **patètic**
i **verd**, com una planta
–**blau i groc, verd sintètic**–
el meu **pobre** canari.

5. Per quin motiu s’ha tornat verd? Podria ser una il·lusió òptica al mirar la gàbia i el moixó? Per què utilitza l’adjectiu *sintètic*? Potser és un rebuig per tot allò que és artificial, perquè les coses artificials volen ser una cosa que no són i perden l’essència del que és real?

Tornem a parlar del poeta i del seu món, ara de l’artístic: era un gran afeccionat a la pintura i tenia el costum d’assistir a les exposicions quan vivia a Barcelona, a la seua època d’estudiant.

6. Quin sentiment et provoca llegir el final d’aquest poema? Creus que el poeta es va equivocar en la seua decisió? Aquesta història, et fa pena o et fa riure?

7. Ara, pinta el poema posant els colors damunt de les paraules.

8. O bé, pots transformar-lo en un conte i il·lustrar-lo com si fos un tríptic. Podries fer un dibuix per a cada estrofa tot mirant de reflectir-hi els colors que descriu MT. Si es vol imprimir com un tríptic, es pot fer amb la il·lustració al costat o bé amb la il·lustració de fons, difuminada.

9. Com a **activitat de creació**, podries canviar el poema i parlar d'un altre animal:

El meu petit _____
tenia un _____ .
Com un _____
era _____ i era _____ .

I vaig pintar un bon dia,
perquè fes més bonic,
la _____ on el tenia
d'un _____ .

D'aleshores no _____
i vegeta, patètic
i _____ , com _____
- _____ , _____ sintètic-
el meu pobre _____ .

10. Busca a Internet quin aspecte té un electuari. Serà molt difícil – per no dir impossible- trobar una imatge en què es reflecteixi el seu color. Per tant, podríem intentar de fer una preparació d'aquest tipus a classe (evidentment amb productes inofensius com el talc, la polpa d'alguna fruita espessa o farina de panís... i mel) per veure com queda. Segons els components tindrem un color o altre. Podríem treballar-ho a la classe d'Experimentals i fer-ne de diferents combinacions.

11. Al buscar imatges a Internet amb el concepte "electuari", hem trobat aquesta web de Miquel Bohigas Costabella i ens ha semblat

molt engrescadora per treballar el concepte de barreja –aquest cop en el món del dibuix–.

<http://www.desdibuix.com/desdibuixbis/dibuix/e/5/electuari.html> .

Podríem fer “electuaris” de coses diverses a través del dibuix.

12. Fes l’anàlisi de la mètrica, rima i estrofisme d’aquest poema.

EL CANARI

El meu petit canari	6 a fem.
tenia un cant barrocc.	6 b masc.
Com un electuari	6 a fem.
era dolç i era groc.	6 b masc.

I vaig pintar un bon dia,	6 c fem.
perquè fes més bonic,	6 d masc.
la gàbia on el tenia	6 c fem.
d’un blau de cel antic.	6 d masc.

D’aleshores no canta	6 e fem.
i vegeta, patètic	6 f fem.
i verd, com una planta	6 e fem.
–blau i groc, verd sintètic–	6 f fem.
el meu pobre canari.	6 a fem.

Els versos són d’art menor (hexasíl·labs); la rima és consonant i les estrofes són de 4 versos d’art menor, per tant, són quartetes.